

ชุมชนบ้านพอเม็ง **กัม**

การจัดการเรียนรู้ 'กิริออาตี'

การสอนกิริออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอเม็ง

ต.กาญจนาภิเษก อ.รามัน จ.ยะลา

โดย อุทัยดิษฐ์ หะแว

อีกหนึ่งตัวอย่างของการมีส่วนร่วมจาก โครงการบันทึกดีตาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

ชุมชนบ้านพอแม้ง กัม

การจัดการเรียนรู้ 'กึรออาตี'

การสอนกึรออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม้ง ต.กาญบ่อเกาะ อ.รามัน จ.ยะลา

โดย อุบัยดิลละห์ หาแว

อีกหนึ่งตัวอย่างของการมีส่วนร่วมจาก โครงการบันทึกพิศอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

โครงการบัณฑิตอาสา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

โทร. 0-7445-4149, 08-1187-7804

สำนักงานภาคใต้ตอนบน

- ชั้น 1 วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

สำนักงานภาคใต้ตอนกลาง

- ชั้น 6 อาคารบริหาร คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- กองกิจการนักศึกษา ตึกกิจกรรมนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

สำนักงานภาคใต้ตอนล่าง

- ชั้น 2 อาคาร 2 กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

<http://volunteer.psu.ac.th>

สมทบทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.) ได้ที่

ชื่อบัญชี : สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (พิเศษ)

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 565-433693-4

สารบัญ

รู้จักโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร	6
อัลกุรอานตั้งธรรมนุญของชีวิต	11
อัลกุรอาน กับ การเรียนกัรออาต	13
อัลลอฮ์ชีวิต	14
จาก พ่อแม่ เป็น บ้านพ่อแม่	16
มารู้จักกัรออาตกันเถอะ	19
การจัดการเรียนรู้ระบบกัรออาต	21
ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบเดิมกับแบบใหม่	24
กว่าจะเป็นโครงการสอนกัรออาต	26
จากม่วงหวาน รู้การจัดการที่พ่อแม่	36
ท้องถิ่นและชุมชนเน้นความสำคัญ	38
ดอกลพ ทั่วไปได้	42
บัณฑิตอาสา กับ 1 ปีในชุมชน	46
ภาคผนวก	56

บัณฑิตอาครา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

รู้จักโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หรือที่เรียก ย่อ ๆ กันว่า โครงการ บอ.มอ. ก่อตั้งโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.) เมื่อปลายปี 2547 เป็นช่วงเดียวกับการเกิดสถานการณ์วิกฤตไฟใต้ และต่อมาเมื่อเกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิในภาคใต้ ซึ่งต่อมาทางโครงการได้ส่งบัณฑิตอาสาเข้าไปทำงานร่วมฟื้นฟูชุมชนทั้งสองกรณี

ความมุ่งหวังของโครงการก็เพื่อพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตทั้งด้านคุณธรรมและความสามารถในการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน และเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน โดยบัณฑิตอาสาทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เมื่อสิ้นสุดโครงการในระยะเวลา 1 ปี บัณฑิตอาสาจะจัดทำรายงานเผยแพร่ผลงานให้เป็นบทเรียนต่อรุ่นน้องและต่อชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ที่ผ่านมา การทำรายงานของบัณฑิตอาสายังเป็นรูปแบบเดียวกับสารนิพนธ์ คือ เน้นหา
แน่นแต่ไม่ชวนอ่าน ทำให้การเผยแพร่อยู่ในวงจำกัด นอกจากนี้ ทางโครงการฯ เล็งเห็นว่า
บางกิจกรรมสามารถเห็นผลในการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนชัดเจนทั้งการพัฒนาบัณฑิตอาสา
การพัฒนาชุมชน และพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัย โครงการฯ จึงได้ดำเนินการถอดบทเรียน
และจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็กเพื่อเผยแพร่ให้แก่ชุมชน และสาธารณชนได้เรียนรู้นำไป
ต่อยอด/ขยายผลต่อไป

7 รุ่น ของโครงการ บอ. มอ. ที่ผ่านมา มีบัณฑิตอาสาสำเร็จหลักสูตรไปแล้ว 151 คน
เกิดเป็นโครงการพัฒนาในชุมชน 141 โครงการทั่วภาคใต้ หนึ่งในโครงการเด่นที่ประสบผล
สำเร็จ และขยายผลได้อย่างยั่งยืนคือ “การสอนกิริยาสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง
ตำบลกายูบอเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา” ที่ทางโครงการฯ ได้คัดเลือกมาถอดบท
เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและสานสัมพันธ์ชุมชนได้อย่างเป็น
รูปธรรม กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดต่าง ๆ ท่านสามารถติดตามได้
ในหนังสือเล่มนี้

โครงการและความสำเร็จของบัณฑิตสายเลือดใหม่เหล่านี้ยังมีอีกมาก โดยท่านสามารถ
ติดตามผลการทำงานของเขาเหล่านี้ได้ที่ <http://volunteer.psu.ac.th>

บทบาทบัณฑิตอาสา

ในกระบวนการหล่อหลอมพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตอาสาในทางโครงการใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” โดยมีข้อตกลงว่า บัณฑิตต้องทำงานในชุมชนที่ไม่ใช่จังหวัดบ้านเกิดของตัวเอง เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของบัณฑิตให้มีความรอบรู้กว้างขึ้น

บัณฑิตที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกได้รับการบูรณาการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงานในชุมชน หลังจากนั้นบัณฑิตจะเข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนเป็นระยะเวลา 1 ปี (แ.ย.-ป.ค.) โดยมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานชุมชนเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

เดือนที่ 6-11

สามารถวางแผน ศึกษา ประเมินผลและปรับเปลี่ยนแผนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์

เดือนที่ 4-5

สามารถทำโครงการวิจัย/พัฒนาอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ลักษณะโครงการขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของชุมชนนั้น ๆ

3 เดือนแรก

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

บันไดดาว ‘บัณฑิตอาสา’

เมื่อออกจากโครงการ

สู่ความสำเร็จ

สามารถเป็นที่พึ่งดูแลน้องบัณฑิตอาสาในรุ่นต่อไปได้

เป็นนักวิจัย/พัฒนา และผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เดือนที่ 12

สามารถนำเสนอผลงาน และสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

กระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

ทางโครงการ ได้จัดทำหลักสูตรในการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตอาสา ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. บูรณาการเตรียมความพร้อมก่อนลงปฏิบัติงานในพื้นที่
2. ยอมรับเพื่อเสริมศักยภาพระหว่างการทำงาน
3. ปฏิบัติงานภาคสนาม บัณฑิตอาสาเข้าไปฝังตัวเป็นลูกหลานของชุมชนและร่วมพัฒนามาตรฐานเป็นระยะเวลา 1 ปี

សុត្តន្ត 1-7

สำเร็จหลักสูตร 151 คน

ຮຸ້ນທີ 1	13 ຄບ	ຮຸ້ນທີ 2	20 ຄບ	ຮຸ້ນທີ 3	21 ຄບ
ຮຸ້ນທີ 4	20 ຄບ	ຮຸ້ນທີ 5	30 ຄບ	ຮຸ້ນທີ 6	26 ຄບ
ຮຸ້ນທີ 7	21 ຄບ				

มีโครงการพัฒนาร่วมกับชุมชน จำนวน 141 โครงการ

ใบ 102 ชุมชน 47 อำเภอ 13 จังหวัดของภาคใต้

๑	โครงการสร้างเสริมคุณภาพ	38	โครงการ
๒	โครงการสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ	45	โครงการ
๓	โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	24	โครงการ
๔	โครงการด้านเด็กและเยาวชน	34	โครงการ

รุ่นที่ 8 กำลังปฏิบัติงานในพื้นที่ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 55 - เมษายน 56
จำนวน 30 คน ใน 12 จังหวัด

(not for scale)

ภาคใต้ตอนบน
(5 จังหวัด)

ภาคใต้ตอนกลาง
(5 จังหวัด)

ภาคใต้ตอนล่าง
(3 จังหวัด)

ท่านอิบนุ มัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า
ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ مِائَةٌ مِنْ حَسَنَةٍ وَالْحَسَنَةُ مِائَةُ حَرْفٍ وَالْحَسَنَةُ مِائَةُ حَرْفٍ، وَلِلَّامِ مِائَةٌ مِنْ حَسَنَةٍ، وَلِلَّامِ مِائَةٌ مِنْ حَسَنَةٍ، وَلِلَّامِ مِائَةٌ مِنْ حَسَنَةٍ»

"ผู้ใดที่ย่าน อัลกุรอาน หนังสือตัวอักษร เพราะจะได้สิบหมื่นความดีงาม โดยหนังสือ
ความดีงามนั้น อะเล็กซ์หนังสือเป็นสิบเท่า ถ้าไม่ได้บอกว่าเป็นสิบ สาม มีน เป็นหนังสือ
อักษร แต่ สิบ เป็นหนังสืออักษร สาม เป็นหนังสืออักษร มีน ก็เป็นหนังสืออักษร"

(บันทึกโดย อัล-ติอมิซีย : 2910 ท่านได้กล่าวว่า เป็นหนังสือละกัน เพราะสิบ
เล่มสิบ)

(www.salamhouse.com)

อัลกุรอานดั่งธรรมนูญของชีวิต

อัลกุรอาน คือ พระดำรัสขององค์อัลลอฮ์ ที่ทรงประทานแก่ท่าน นบีมุฮัมมัด ถือเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายของอัลลอฮ์สำหรับมนุษยชาติ เพื่อเป็นเครื่องนำทางพวกเขาไปสู่การมีชีวิตที่สงบสุขใน 'โลกดุนยาและโลกอะคีเราะฮ์.'¹

เนื้อหาสาระในอัลกุรอานครอบคลุมทั้งเรื่องพระเจ้า หลักศรัทธา จริยธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ดาราศาสตร์ และวิถีทางสังคม ที่รวมวินัยการปฏิบัติ อาหารการกิน เครื่องดื่ม ตลอดจนการศึกษา การเมือง และกฎหมาย เป็นต้น

หน้าที่ของชาวมุสลิมต่ออัลกุรอาน คือ ต้องยึดมั่นและศรัทธาว่า อัลกุรอานเป็นคำพูดของอัลลอฮ์ ยึดมั่นและศรัทธาว่าคำสอนต่างๆ ในอัลกุรอานเป็นคำสอนที่ถูกต้องและดีที่สุดในครอบคลุมในทุกๆ ด้านของชีวิต มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตามคำสอนของอัลกุรอาน ไม่ว่าคำสอนนั้นจะเกี่ยวข้องกับการศรัทธาหรือการปฏิบัติ จงพยายามเป็นมิตรกับอัลกุรอานให้ใกล้ชิดที่สุด ด้วยการอ่านอย่างสม่ำเสมอให้เป็นกิจวัตรประจำวัน และอ่านให้มากที่สุด เพื่อจะได้รับทางนำและผลบุญมากที่สุดจากองค์อัลลอฮ์

(www.islammore.com)

¹ โลกดุนยา คือ โลกที่เราใช้ชีวิตอยู่ตอนนี้ เป็นโลกชั่วคราว มีไว้เพื่อทดสอบชีวิตของมนุษย์เท่านั้น ซึ่งมีช่วงเวลาสั้นๆ สำหรับมนุษย์เพื่อเตรียมตัวสำหรับการไปใช้ชีวิตในโลกหน้า

อาคีเราะฮ์ หมายถึง โลกใหม่ที่แท้จริงหลังความตาย เป็นโลกที่ทุกชีวิตจะได้พบกับอัลลอฮ์ เพื่อรับการตัดสินการกระทำของแต่ละคน ในขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกดุนยา

“

การอ่านอิเล็กทรอนิกส์ได้นั้น บอกจากทำให้คนมุสลิมสามารถ
ประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง..... หากได้เรียนรู้อะไรได้ใจ
เ็นเนื้อหา ก็จะทำให้มีแนวทางปฏิบัติ แนวทางศรัทธา ในชีวิตที่วางกาย
มีอยู่จริง

อย่างไรก็ตาม สภาพที่เป็นจริง คือ ยังมีความยากลำบากไม่ได้
เรียนอิเล็กทรอนิกส์ในทุกชุมชน

”

อัลกุรอาน กับ การเรียนการอ่าน

การอ่าน (Qiraati) มาจากศัพท์ภาษาอาหรับ อ่านว่า ‘การอ่าน’ แปลว่า การอ่าน การจัดการเรียนการสอนเพื่อการอ่านขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 5 – 12 ปี ขึ้นไป ทำให้เด็กรู้จักอักขร สระในภาษาอาหรับ จนสามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่ว ถูกต้อง และชัดเจน (เรียบเรียงจากรายงานของอับดุลลิลละห์ ฮาแว)

เมื่ออัลกุรอานมีความสำคัญคุณธรรมแห่งชีวิตของชาวมุสลิมแล้ว ปัญหาเด็กอ่าน อัลกุรอานไม่ได้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวมุสลิม เพราะการเป็นอิสลามิกชนที่ดีนั้น อย่างน้อยที่สุดต้องอ่านอัลกุรอานได้ จากนั้นต้องศึกษาทำความเข้าใจ และนำมาปฏิบัติจนสามารถเผยแพร่ได้ในที่สุด

การอ่านอัลกุรอานได้นั้น นอกจากทำให้คนมุสลิมสามารถประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง อ่านดุอา¹ ต่างๆ ได้ดีแล้ว หากได้เรียนรู้จนเข้าใจเนื้อหา ก็จะทำให้มีแนวทางปฏิบัติ แนวทางการดำเนินชีวิตที่สร้างงาม มีศีลธรรม ซึ่งถือเป็นความหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่อยากเห็นลูกหลานเติบโตมีชีวิตเช่นนั้น

ครอบครัวมุสลิมจึงสนับสนุนให้ลูกหลานได้หัดอ่านอัลกุรอาน ซึ่งส่วนใหญ่การสอนอัลกุรอานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น มักเป็นแบบดั้งเดิม คือ สอนโดยท่องจำ ซึ่งเรียนได้ช้ามาก และมักไม่มีการเรียนการสอนที่เป็นระบบ หากเพียงอาศัยผู้รู้ที่พอมีเวลา หรือมีจิตทุ่มเทให้กับศาสนา มาสอน โดยอาจสอนกันเองภายในครอบครัว ครูเถาตี หรือฝากให้คนที่มีความรู้ที่อยู่ใกล้บ้านช่วยสอนก็ได้

อย่างไรก็ตาม สภาพที่เป็นจริง คือ ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งไม่ได้เรียนอัลกุรอานในทุกชุมชน หรือเรียนบ้างแต่ไม่ต่อเนื่องจนมากพอที่จะอ่านอัลกุรอานได้ เพราะการเรียนอ่านแบบเดิมนั้นต้องใช้เวลาเรียนนานมาก ทำให้เด็กและครอบครัวไม่มีเวลา และความอดทนมากพอที่จะเรียนจนสามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างคล่องแคล่ว

หากมีวิธีการเรียนอัลกุรอานให้มีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น ใช้เวลาน้อยลง ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนอ่านอัลกุรอานได้ดีขึ้น

การเรียนจบสายวิทยาศาสตร์ของบัณฑิตอาสา อุทัยดิษฐ์ หาวแว ด้านหนึ่งอาจมองเป็นจุดอ่อนที่ไม่มีความรู้ด้านสังคม หรือเครื่องมือทำงานในชุมชน เท่าบัณฑิตอาสาที่จบด้านสังคม แต่ด้านหนึ่ง อุทัยดิษฐ์ ก็มีแต้มต่อที่น่าสนใจ กล่าวคือ เขาเรียนจบศาสนาถึงระดับปริญญาตรี สามารถอ่านอัลกุรอานได้ดี ทั้งยังมีเพื่อนหลายคนเป็นครูสอนศาสนาตามที่ต่างๆ รวมทั้งมีบางคนสามารถสอน และเป็นวิทยากรการสอนกิริออาตีได้ด้วย

ความลงตัวของ “การขาดแคลนครูสอนอัลกุรอาน” ที่บ้านพอแม็ง กับการเข้ามาของบัณฑิตทั้งทางโลกและทางธรรมอย่าง อุทัยดิษฐ์ จึงเป็นเรื่องประจวบเหมาะที่ตอบโจทย์คนในชุมชนได้อย่างตรงจุด จนทำให้เกิดโครงการ “การสอนกิริออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง” ขึ้น

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ให้เด็กมีความสามารถในการอ่านได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้องและชัดเจนตามหลักการอ่านแบบกิริออาตี (2) เสริมสร้างความรู้ทางด้านการประกอบศาสนกิจให้กับเด็ก (3) เพิ่มศักยภาพให้แก่ครูสอนกิริออาตีในหมู่บ้านพอแม็ง

กลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ คือ เด็กในชุมชน ที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี จำนวน 30 คน โดยมีผู้รับผิดชอบโครงการ คือ โต๊ะอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิด 17 คน

หมู่บ้านลันตูลู

บ้านพอแม็ง

ตำบลกาบูกะ

อำเภอสาม

จังหวัด

จาก พ่อแมง เป็น บ้านพอแม้ง

นายแมง ชายไทยพุทธ ผู้เข้ามาหักร้างถางพง บุกเบิกพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ เป็นคนขยัน และมีความสามารถทางช่าง ทั้งสร้างบ้าน ตีเหล็ก ทำมิด พรำ จอบ นายแมงทำได้ทุกอย่างจนเป็นที่รู้จักดีของเพื่อนบ้านที่ติดตามเข้ามาหาที่ทำกินในชุมชนแห่งนี้ จนเกิดการตั้งถิ่นฐานถาวรขึ้นมา โดยช่วงแรกห้วยอมบ้านนี้ยังไม่มีชื่อเรียกขาน

นายแมง หรือ พ่อแมง ตามปากชาวบ้านเรียก นอกจากมีความรู้ทางช่างหลายแขนงแล้ว ยังเป็นคนไม่ตระหนี่วิชา เต็มใจสอนให้เพื่อนบ้านใกล้เคียง จนสามารถทำเครื่องมือจำเป็นสำหรับการทำสวน และการสร้างบ้านได้เอง ทำให้คนในหมู่บ้านแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นนายช่างที่มีฝีมือ เป็นที่รู้จักของชาวบ้านละแวกใกล้เคียงที่มักมาขอความช่วยเหลือ จนเป็นที่เรียกขานกันว่า ไปหาช่างที่บ้านพ่อแมง นานๆ เข้า ก็ออกเสียงกลายเป็นบ้านพอแม้ง ในที่สุด

บ้านพอแม้ง ตั้งห่างจากตัวอำเภอรามันเพียงไม่ถึง 2 กิโลเมตร ด้วยกายภาพที่เป็นทั้งที่เนินและที่ราบลุ่ม ทำให้พื้นที่ทำกินในบ้านพอแม้งเหมาะทั้งทำสวนและทำนา โดยมีพืชหลักๆ คือ สวนยางพารา ระยะเวลาหลังเริ่มมีทำสวนปาล์มด้วย ส่วนการทำนานั้นเป็นการทำนาปีเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

บ้านเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ตั้งเรียงรายไปทั้ง 2 ข้างทาง ทอดระยะห่างกันบ้างชิดกันบ้าง พอให้มีที่ว่างปลูกไม้ผลไว้ได้เก็บกินในครัวเรือน เช่น ลองกอง ทุเรียน มังคุด เงาะ ชาวบ้านมี อาชีพรองจากการทำสวน คือ ค้าขาย และรับจ้าง ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้น นอกจากเปิด ไก่ เลี้ยง ไข่กันแล้ว ยังมีการเลี้ยงวัวโดยปล่อยไว้ในทุ่งตลอดวัน ไม่ต้องต้อนกลับบ้าน แต่เจ้าของจะไป ดูแลช่วงกลางวันทุกวัน

ปัจจุบัน หมู่ 4 บ้านพอแม้ง ขึ้นกับตำบลกยอบเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ประกอบด้วย 2 หย่อมบ้าน คือ หย่อมบ้านพอแม้ง และหย่อมบ้านปอนะ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 219 ครอบครัวย ประชากร 1,144 คน เป็นชาย 557 คน เป็นหญิง 587 คน (รายงานประชากร รายหมู่บ้าน ปี 2550) คนส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านพอแม้งมีความเกี่ยวพันกันฉันเครือญาติ ทั้งสายตรง และจากการแต่งงานกัน

มารู้จักกิร้อาตักันเกอะ

การเรียนกิร้อาตี่นี้เริ่มจากประเทศอินโดนีเซีย โดย ฮาญี ตะฮ์ลัน ถือว่าเป็นแบบฝึกอ่าน ที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ช่วยให้นักเรียนอ่านภาษาอาหรับได้ง่ายและรวดเร็ว การเรียนกิร้อาตี่จึงแพร่หลายมากในประเทศอินโดนีเซีย เพราะสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า แม้เด็กเล็กๆ อายุเพียง 6 ขวบ ก็สามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างคล่องแคล่ว

ตำราเรียนกิร้อาตี่ มีทั้งหมด 6 เล่ม โดยแต่ละเล่มมี 44 หน้า ใช้เวลาเรียนต่อเล่ม 44 วัน รวมเวลาโดยประมาณในการเรียนกิร้อาตี่ ทั้ง 6 เล่ม คือ 8 เดือน เมื่อเรียนจบแล้ว ผู้เรียนจะสามารถอ่านคัมภีร์อัลกุรอานได้อย่างถูกต้องแน่นอน

อ่านได้ อ่านถูก จนรักอัลกุรอาน

กิร้อาตี่เป็นระบบจัดการเรียนรู้การอ่านอัลกุรอาน แบบอ่านเป็นคำโดยไม่มีการสะกดคำ แต่เน้นที่การอ่านได้ อ่านถูกต้องและชัดเจนตามหลักตัญวีด¹ ทั้งนี้ การการเรียนกิร้อาตี่นั้น นอกจากมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้องและชัดเจนแล้ว ยังต้องการให้อ่านด้วยความเพลิดเพลินจนเกิดความรักในอัลกุรอานด้วย

¹ การอ่านที่เน้นเสียงและจังหวะในการอ่าน เรียกว่าการอ่านตามเสียง (การอ่านตามเสียง) หรือการอ่านตามเสียงและการอ่านตามเสียง (การอ่านตามเสียง)

“ การเรียน กีรออาตี มีทั้งหมด ๓ เล่ม โดยแต่ละเล่มมี 44 หน้า
ใช้กระดาษสีน้ำตาล 44 ชิ้น ตามเวลาโดยประมาณในการเรียนกีรออาตี
ทั้ง ๓ เล่ม คือ ๓ เดือน เมื่อเรียนจบแล้ว ผู้เรียนจะလာจดอ่าน
ด้วยวิธีสุทธานี้อย่างถูกต้องต่อไป ”

”

การจัดการเรียนรู้ กীরออาตี

การเรียนรู้กীরออาตี มีแนวการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้

1. ฝึกอ่านพยางค์ที่มีสระโดยไม่มีการสะกด
2. ฝึกอ่านให้ถูกต้องตามอักขระตามหลักตั้งญวีด โดยไม่จำเป็นต้องเรียนหลักตั้งญวีด
3. การจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านจากง่ายไปหายาก และให้ฝึกทีละหัวข้อจนชำนาญ จึงฝึกอ่านในหัวข้อถัดไป
4. การฝึกอ่านเนื้อหาแต่ละตอน มีการซักถามและให้ฝึกอ่านซ้ำๆ จนจำได้แม่นยำ
5. ผู้เรียนฝึกอ่านตามศักยภาพของตนเอง โดยผู้สอนจะประเมินความสามารถในการอ่านของผู้เรียนเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งให้มีการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ
6. ผู้สอนไม่จำเป็นต้องอ่านนำ เพียงแต่อธิบายสั้นๆ และให้ตัวอย่างการอ่านเท่านั้น
7. ผู้สอนต้องเอาใจใส่ และสังเกตการอ่านของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
8. ผู้สอนใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนมีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียนตลอดเวลา

เรียนรู้ได้หลายแบบ

ดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า การเรียนรู้กীরออาตินั้นเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง โดยผู้สอนต้องเอาใจใส่ติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จึงไม่มีการเรียนการสอนรูปแบบใดเหมาะที่สุด หากต้องจัดปรับให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ณ ขณะนั้น เช่น อาจเป็นการจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคล เหมาะสำหรับห้องเรียนที่ผู้เรียนอ่านเล่มหรือหน้าที่แตกต่างกัน โดยให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาในหน้าที่ตนกำลังเรียนให้ผู้สอนฟังทีละคน ขณะที่ผู้เรียนคนอื่นๆ อ่านบทวนโดยอิสระหรือเขียนบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว

บางกรณีอาจจัดการเรียนแบบรายบุคคลสมกับระบบกลุ่ม โดยเริ่มจากการเรียนเป็นกลุ่ม ประมาณ 10 - 15 นาที ให้ผู้สอนอ่านให้ฟังแล้วให้ผู้เรียนอ่านตามโดยอ่านไปทีละคำ แล้วจึงต่อด้วยการเรียนรู้รายบุคคล ใช้เวลาประมาณ 30-35 นาที โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนอ่านเขียน หรือทบทวนการเรียนโดยอิสระ ช่วงสุดท้ายจึงกลับมาสู่การเรียนรู้อย่างกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้สอนอธิบายเนื้อหาที่สอนในช่วงนั้นให้ผู้เรียนฟังอีกครั้ง พร้อมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอัลกุรอาน ศาสนบัญญัติ มารยาทและวินัยในตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้น แล้วซักถามผู้สอนเพื่อทดสอบความเข้าใจ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว อาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างออกไปอีก ทั้งนี้ ขึ้นกับสภาพความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ณ ขณะนั้นเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องมีความไวที่จะสังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อปรับรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายคนไป

66

อาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างออกไปอีก ทั้งนี้ ขึ้นกับสภาพความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ณ ขณะนั้นเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องมีความไวที่จะสังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อปรับรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายคนไป

99

ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบเดิมกับแบบใหม่

“ตอนนี้ยังมีคนสอนอ่านอัลกุรอานแบบเดิม..... จะสอนแบบใดก็ได้ มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ให้อ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้อง”

“เด็กๆ ปรับตัวได้เร็ว แม้เคยเรียนอัลกุรอานแบบเดิมมาก่อนก็ไม่สับสน และยังเรียนแบบใหม่ สนุกกว่า ง่ายกว่า เด็กๆ ยังชอบ พอเริ่มอ่านได้ก็ยิ่งชอบเรียน” (รอปีอะ อุเซ็ง ผู้ปกครองเด็ก)

วิธีการอ่านอัลกุรอานแบบดั้งเดิมนั้นจะอ่านแบบสะกดทีละคำ ไม่มีการปรับเสียงให้ถูกตามตำแหน่งของพยัญชนะ และมักใช้เวลานานกว่าจะอ่านได้ ทั้งยังมีโอกาสอ่านไม่ตรงตำแหน่งฐานเสียงพยัญชนะ ขึ้นกับผู้สอนว่ารับความรู้มาแบบใด ก็จะถ่ายทอดให้ผู้เรียนไปตามที่ได้เรียนมา

ส่วนการอ่านกิรออาตินั้น สอนให้อ่านตามฐานเสียงพยัญชนะที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถสะกดพยัญชนะผสมคำได้เร็วและถูกต้องขึ้น รวมทั้งการเรียงคำให้ออกเสียงคล้องจองกันทำให้จำง่าย โดยเริ่มจากคำแล้วรวมเป็นพยางค์สั้นๆ แล้วจึงเป็นพยางค์ให้ยาวขึ้นเรื่อยๆ

ที่ผ่านมาการสอนอัลกุรอานที่บ้านพอแม็ง ใช้วิธีการสอนเช่นเดียวกับการสอนอัลกุรอานส่วนใหญ่ คือ การจำคำอ่านเหล่านั้นเป็นคำๆ ไป เมื่ออ่านไปนานๆ อาจเกิดการสังเกต จนแยกแยะพยัญชนะและสระได้บ้าง แต่ก็ปราศจากความเข้าใจต่อหลักไวยากรณ์ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจหลักการอ่านได้ดีขึ้น การเรียนอัลกุรอานแบบเดิมจึงต้องใช้เวลายาวนานมาก

โครงการ “การสอนกิรออาติสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง” จึงเป็นการริเริ่มสิ่งใหม่ ที่เติมเต็มความต้องการของชุมชน ซึ่งกำลังขาดแคลนการสอนอัลกุรอานอยู่พอดี

66

วิธีการอ่านอีกรูปแบบดั้งเดิม
นั้นจะอ่านแบบสะกดทีละคำ..... มักใช้
เวลานานกว่าจะอ่านได้..... ส่วนการ
อ่านก็รออาตุนั้น สอนให้อ่านตามฐาน
เสียงพยัญชนะที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เรียน
สามารถสะกดพยัญชนะผสมคำได้เร็วและ
ถูกต้องขึ้น

99

กว่าจะเป็นโครงการร่อนกรองอาทิตย์

ขั้นตอนการทำงานของบัณฑิตอาสา โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นั้นคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ช่วง 3 เดือนแรก ที่ส่งบัณฑิตลงพื้นที่เพื่อศึกษาชุมชน โดยใช้เครื่องมือ ศึกษาชุมชนตามที่ทางโครงการฯ ได้อบรมให้กับบัณฑิตอาสา เช่น การทำแผนที่เดินดิน ผัง เครื่องญาติ ปฏิทินการผลิต สังเกต สัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็น ภาพรวมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

หลังจากรวบรวมข้อมูลชุมชนได้แล้ว ทั้งจากเอกสารต่างๆ และจากที่บัณฑิตอาสาเก็บ ได้เอง ก็จะนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นให้กับชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ ค้นหาปัญหาและความ ต้องการของชุมชน แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนการเลือกประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อทำโครงการร่วมกับบัณฑิตอาสา

ส่วนงบประมาณนั้น เนื่องจากทางโครงการฯ สนับสนุนให้เพียงจำนวนไม่มากนัก จึงขึ้น กับบัณฑิตอาสาและชุมชนว่าจะสามารถหาการสนับสนุน หรือใช้ทรัพยากรและทุนที่มีในชุมชน หรือจากภาคอื่นๆ ได้มากน้อยเพียงไร

จากเวทีประชาคมที่แกนนำในชุมชนมาร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่บัณฑิตอาสาแนะนำเสนอ พบว่า ปัญหาที่ชุมชนพอมีงบประมาณ คือ การกำจัดขยะ ยาเสพติด เสี่ยงประต๋รบกวนในเดือนบวช การกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว น้ำท่วมนาข้าว และปัญหาสัตว์เลื้อยไม่มีที่อยู่ช่วงฤดูน้ำท่วม

เลือกประเด็นโครงการ

จากปัญหาเหล่านี้ เมื่อหารือกันถึงความต้องการของชุมชนที่จะร่วมทำโครงการกับบัณฑิตอาสา พบว่า ความต้องการของชนในชุมชน คือ การสอนกีรออาตี การฟื้นฟูกลุ่มแม่บ้าน การอบรมจริยธรรมเยาวชนในชุมชน และการสนับสนุนยุวชน

แต่เมื่อพิจารณาบนฐานความเป็นไปได้ ในช่วงเวลาและทรัพยากรที่มีภายใต้โครงการบัณฑิตอาสา ที่ประชุมจึงเลือกการสอนกีรออาตีในชุมชน ให้เป็นโครงการของบัณฑิตอาสา โดยมีคณะกรรมการมัสยิดเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ และได้ผู้สอนที่อาสาสอนอัลกุรอาน 7 คน เป็นชาย 4 คน และหญิง 3 คน ทั้งนี้ ผู้สอนทั้ง 7 คนนี้ ยังไม่มีความรู้เรื่องหลักการสอนกีรออาตี

ช่วงเตรียมการ

คณะกรรมการโครงการและบัณฑิตอาสาไม่ค่อยมีความมั่นใจว่าโครงการนี้ จะได้รับการตอบรับมากนักน้อยเพียงไรจากชุมชน เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องใหม่ จึงตั้งเป้าไว้ว่าจะลองทำเล็กๆ ก่อน แต่พอประชาสัมพันธ์โครงการออกไป ปรากฏว่ามีคนสนใจมาก

อบรมผู้สอน

เนื่องจากบัณฑิตอาสา อุทัยดิษฐ์ หาดเว เรียนจบสายศาสนา ระดับปริญญาตรี ทำให้มีเพื่อนที่เป็นครูสอนศาสนาหลายคน หนึ่งในนั้น คือ **มุฮัมหมัดเซาฟี มะละ** ที่สามารถเป็นวิทยากรการสอนกัรออาตีได้ ทางโครงการฯ จึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสอนกัรออาตีเป็นเวลา 3 วัน ให้กับครูผู้สอนจิตอาสาทั้ง 7 คน และคนที่สนใจอื่นๆ ในชุมชน

เป็นที่น่าสนใจว่าแต่ละวันของการอบรม จะมีคนมารับการอบรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางคนมาทั้งครอบครัว รวมจำนวนผู้เข้ารับการอบรมมีมากถึง 43 คน และเป็นการอบรมที่มีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยให้ทุกคนได้ทดลองสอนหน้าชั้นด้วย นอกจากนี้ การอบรมยังแนะนำเทคนิคการสอนให้สนุก โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเริ่มอ่านอัลกุรอานได้บ้างแล้ว เช่น ให้เด็กร้องอานาชิดก่อน หลังจากนั้นก็จะสอนดุอาให้เด็กอ่าน เด็กๆ จะชอบและสนใจมาก

การอบรมครั้งนี้ได้รับความสนใจจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มาก ขนาดมีนายก อบต. เข้าร่วมอบรมด้วย ทั้งยังรับรองที่จะให้การสนับสนุนโครงการสอนกีรออาตีในชุมชน เพื่อให้เป็นการสอนกีรออาตีแบบอย่างของ ตำบลกายูบอเกาะ อำเภอรามัน เลยทีเดียว ทั้งนี้ เพื่อควบคุมมาตรฐานการสอนกีรออาตี ผู้สอนกีรออาตีได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการอบรม ที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามจังหวัดเป็นเวลา 4 วัน และใช้ตำราที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามจังหวัดเท่านั้น จึงสามารถทำการสอนได้

เตรียมสถานที่เรียน

โครงการฯ นี้ได้รับความสนใจจากชุมชนมาก เบื้องต้นมีเด็กมาสมัครเรียนมากถึง 40 คน (และเป็น 90 คน เมื่อเดือนกรกฎาคม 2554) จากทั้ง 2 หย่อมบ้าน คือ หย่อมบ้านพอแม็ง และหย่อมบ้านปอเนาะ ทั้งๆ ที่โครงการฯ ตั้งเป้าไว้เพียง 30 คน จนในที่สุดต้องแบ่งการสอนออกเป็น 2 แห่ง โดยให้มีสอนทั้ง 2 หย่อมบ้าน เพื่อความสะดวกในการรับ-ส่งเด็กของ

ผู้ปกครองและการจัดหาสถานที่เรียน

บ้านพอแม้งใช้อาคารตาดึกา 2 ชั้น เป็นที่เรียน มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับการเรียนตาดึกาวันเสาร์ - อาทิตย์อยู่แล้ว โดยจัดการเรียนแยกเด็กชาย - หญิง ซึ่งแต่ละกลุ่มยังแยกย่อยออกไปอีกเป็นกลุ่มละ 8-12 คน ต่อผู้สอน 1 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง

บ้านปอเนาะ ใช้อาคารเอนกประสงค์ในบริเวณมัสยิด โดยใช้ผ้าม่านกันแบ่งพื้นที่เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม สำหรับสอนเด็กผู้หญิง แต่ละกลุ่มมีเด็กเรียน 8-12 คนต่อครูสอน 1 คน สำหรับเด็กชายนั้น แบ่งที่เรียนเป็น 3 แห่ง คือ ศาลาบริเวณมัสยิด 1 กลุ่มมีเด็กนักเรียน 10 คนผู้สอน 1 คน และบริเวณด้านนอกมัสยิด 1 กลุ่มมีเด็กนักเรียน 9 คน ผู้สอน 1 คน และเด็กชาย 2 กลุ่มสุดท้ายเรียนที่ที่จ่อครกในมัสยิด แต่ละกลุ่มมีเด็กนักเรียน 8-10 คนต่อผู้สอน 1 คนเช่นกัน

เตรียมความพร้อมผู้ปกครอง

ก่อนเปิดการสอนกีรออาตีที่บ้านพอแม็ง ทางโครงการฯ ได้จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการสอนกีรออาตี ที่จะนำไปสู่การอ่านอัลกุรอานที่ถูกต้อง จากนั้นจึงชี้แจงกฎระเบียบของการส่งบุตรหลานมาเรียนกีรออาตีให้แก่ผู้ปกครองทราบ เช่น ช่วงเวลาเรียน การแต่งกาย การเก็บค่าเล่าเรียน และวันหยุดการเรียน เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

1. เริ่มเรียนหลังละหมาดมัฆริบ¹ ใช้เวลาเรียนประมาณครึ่งละ 1 ชั่วโมง
2. เด็กผู้ชายให้สวมชุดโตบสีขาว ส่วนเด็กผู้หญิงสวมเสื้อabayaสีดำ ผ้าคลุมผมสีขาว
3. เก็บค่าเล่าเรียนคนละ 30 บาทต่อเดือน (อาจมีการปรับเปลี่ยนในอนาคต) โดยจ่ายรายเดือน หรือแบ่งจ่ายรายสัปดาห์หรือรายวันก็ได้
4. หยุดเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันจันทร์
5. เด็กที่มีพฤติกรรมเกเร ขี้เกียจเรียน จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และถ้ายังไม่ดีขึ้น

จะเชิญผู้ปกครองมาดูแลถึงที่เรียน

เริ่มทำการสอน

“รอติเว ยะฮีลา น้ายิดา อารีฟา ตือฮิลอ ล้าฮิบา ฟาติรอ กัฟิร ฟาฮิลา ซะนิตี อารีฟา รือกิบา มัรโด ยาลิชิ หัมมีตา ฮาฮาตว หรีดัลลว ซายิตา ม่าเหนฮา กือหารี”

เสียงแจ๊สเร็วของเพลงฮิปฮอป และ R & B ขวบสองคน ที่เพิ่งกลับจากโรงเรียน กำลังผ่านลิโตรยานกรรมคำขอของครู เขาได้พบกับนักเรียนทุกคนใน นักเรียนแบบผสม มีนักเรียนสีผิวหน้าไบปาวานอวกาศรอบอ่าว แต่ก็ไม่มีนักเรียนที่อ่านหนังสือกิริยาดี เกือบ 3 ชั่วโมงถึง 2-3 หน้า

ในตอนเวลาเกือบ 20 นาที ที่เข้าฟังเสียงเกือบ 2 เสียง ประสบการณ์อ่านกิริยาดี ด้วยตัวเอง ฟังของสูงๆ ต่ำๆ คล้ายดนตรีฟังเพราะๆ มีเสียง 2-3 ครั้งเท่านั้น ที่เด็กหญิงคนเล็กจะส่งเสียงระหว่างเพลงว่าเสียงคำสุดท้ายของเพลงคำว่า ‘ตือห่า - ริ’ หรือ ‘ตือห่า - รอ’ แต่เด็กหญิงอีกคนก็เข้ามาเป็นว่ามาอย่างไม่ลังเล โดยบอกเสียงว่า ‘ตือห่า - ริ’ ซ้ำยืนยันด้วยการพยักหน้าขอให้เป็นแม่ว่าอ่านได้ถูกต้องแล้ว

เด็กน้อยทั้งสองคนยืนบอกเล่าเรื่องราวในชั้นเรียนกิริยาดีด้วยสีหน้า มีความสุข หัวเราะก๊อเหมือนร่วมกลุ่ม ชื่อครูผู้สอนประจำกลุ่มได้ รวมทั้งชื่อเพื่อนที่อ่านเก่งที่สุดในกลุ่มได้ด้วย แต่เด็กหญิงตัวเล็ก นุสละ อูการ์ บอกแม่ด้วยสีหน้าภูมิใจว่าเจอนักอ่านเก่งเป็นที 2 ของกลุ่มเลยแล้ว

การเตรียมทักษะผู้สอน

การสอนกิริยาดีเป็นเมืองใหม่สำหรับผู้สอน มีทุกกลุ่ม ต้องผ่านกระบวนการอบรม และได้รับใบอนุญาต การสอนกิริยาดี ซึ่งรวมถึงการจิสลามจังหวัด ซึ่งผู้สอนเหล่านี้ต้องมีการทักษะการสอนที่นานสิบ รวมทั้งมีเทคนิคการให้กำลังใจเด็ก เพื่อการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ และการแข่งขันกันก็ต้องมีขนาดบ้าง และที่สำคัญผู้สอนยังต้องมีความสามารถในการอ่านอัลกุรอานได้ดีด้วย การหาผู้สอนให้มีความสมบัติทั้ง 2 ประการนี้พร้อมๆ กันจึงไม่ง่ายนัก โครงการฯ นี้ จึงมีข้อเสนอเรื่องการพัฒนากำลังคนผู้สอนกิริยาดีอย่างต่อเนื่อง

จากม่วงหวาน รู้การจัดการที่พอแม้ม

ดังกล่าวแล้วการสอนกีรออาตีเพิ่งแพร่หลายในพื้นที่มุสลิม 3 จังหวัดของไทยมาไม่ถึง 10 ปี หลายคนจึงยังไม่รู้ว่ากีรออาตีคืออะไร บางคนอาจรู้ว่าเป็นการสอนอ่านอัลกุรอานวิธีหนึ่ง แต่หน้าตาเป็นอย่างไรไม่เคยรู้ ชุมชนพอแม้มก็มีปัญหานี้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ทางโครงการฯ จึงได้สนับสนุนให้คณะกรรมการมัสยิด และครูผู้รับผิดชอบการสอนกีรออาตี ได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนสอนกีรออาตี บ้านม่วงหวาน ตำบลสาละวิน อำเภอแม่ยอ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงเรียนพอเนาะเก่าแก่ที่เปิดสอนกีรออาตีมานานแล้ว

ข้อเรียนรู้ที่ได้จากการไปดูงานที่โรงเรียนพอเนาะบ้านม่วงหวาน คือ ควรเริ่มต้นสอนกีรออาตีด้วยผู้สอนที่มีจิตอาสา ไม่ยึดค่าตอบแทนเป็นหลัก แต่ทางด้านผู้เรียนนั้นควรต้องเก็บค่าเรียน เพื่อให้ทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม แม้นเน้นการสอนด้วยจิตอาสาเป็นสำคัญ แต่ก็ควรแสวงหาการสนับสนุนจากท้องถิ่น เช่น อบต. แต่พึงระวังว่าในการบริหารจัดการการสอนกีรออาตินั้น ไม่ควรพึ่งพิงงบประมาณภายนอกมากเกินไป เพราะนโยบายท้องถิ่นอาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารตามวาระของการเมืองท้องถิ่น ดังนั้น การสอนกีรออาตีจึงควรเน้นการบริหารจัดการที่พึ่งตนเองได้เป็นสำคัญ โดยพยายามบริหารจัดการค่าตอบแทนผู้สอนจากค่าเรียนที่เก็บจากผู้เรียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน

“

ข้อเรียนรู้นี้ที่ได้จากการไปดูงานที่
โรงเรียนปอเนาะบ้านม่วงหวาน คือ ควร
เริ่มต้นสอนกีรออาตีด้วยผู้สอนที่มีจิตอาสา
ไม่ยึดคำตอบแทนเป็นหลัก แต่ทางด้านผู้
เรียนนั้นควรต้องเก็บคำเรียน เพื่อให้ทั้ง
ผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการ
เรียนการสอน

”

ท้องถิ่นและชุมชนนั้นมีความสำคัญ

โครงการบัณฑิตอาสาสมัคร หลายโครงการเป็นการริเริ่มที่ดี บัณฑิตอาสาสมัครทำงานในช่วงเวลา 1 ปี จนมีการดำเนินงานที่ก้าวหน้า และมีแนวโน้มว่าจะสามารถขยายผลต่อไปได้ดี แต่พอบัณฑิตอาสาสมัครออกพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดตามระยะเวลาโครงการ 1 ปี โครงการก็ขาดความต่อเนื่อง หรือหยุดชะงักไปเลย โครงการ “การสอนกীরออาดีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง” นี้ มีเงื่อนไขอะไรบ้าง ที่ทำให้โครงการดำเนินการต่อไปได้ แม้บัณฑิตอาสาสมัครจะออกพื้นที่ไปแล้ว

ก้าวซ้ำๆ ให้นั่นคง

น่าสนใจว่า แม้บ้านพอแม็งจะมีความพร้อมในการสอนกীরออาดี โดยมีวิทยากรมาอบรมให้ผู้สอนจิตอาสา มีบัณฑิตอาสาสมัครที่มีความรู้เรื่องการสอนกীরออาดีมาเป็นกำลังช่วย แต่คณะกรรมการโครงการนี้ก็กลับไม่ได้รับแรงที่จะเปิดการสอน หากให้ความสำคัญของการศึกษา

ดูงานการบริหารจัดการจากโรงเรียนอื่นที่มีการสอนมาก่อน รวมทั้งให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เรื่องกฎ กติกา และการจ่ายค่าเรียน อีกทั้งยังแสวงหาการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย จนได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนครูเป็นรายเดือนๆ ละ 500 บาท ซึ่งคณะกรรมการโครงการฯ เอามาบริหารจัดการให้เป็นค่าตอบแทนผู้สอน

ได้ใจชุมชน

ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถึงความสำคัญของการอ่านอัลกุรอ่านกับความเป็นมุสลิม เมื่อครูสอนอัลกุรอ่านคนสำคัญของชุมชนบ้านพอแม้งเสียชีวิตลง ความต้องการครูสอนอัลกุรอ่านมาทดแทนจึงมีสูงมาก การเข้ามาของโครงการบัณฑิตอาสาที่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการใดก็ได้ตามความเห็นร่วมของคนในชุมชน แม้โครงการฯ จะมีงบประมาณสนับสนุนไม่มากนัก และมอบหมายให้บัณฑิตอาสาประจำพื้นที่ 1 คน ซึ่งบัณฑิตอาสาไม่ได้เป็นนักพัฒนาอาชีพ หากพร้อมเปิดใจเรียนรู้ไปพร้อมกับชาวบ้าน ในการร่วมกันดำเนินโครงการ ซึ่งโอกาส

เช่นนี้ ถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับชุมชน ประกอบกับความลงตัวที่อุบายดีลละห์ หาแว บัณชิตอาสา ของพื้นที่บ้านพอแม้ง มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีทางศาสนาด้วย ทำให้การพูดคุยถึงความกังวลใจเรื่องการขาดครูสอนอัลกุรอานในชุมชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น

จากความรู้สึกแรกที่ระแวงชายแปลกหน้าจากต่างชุมชนมาเดินไปเดินมาอยู่ในชุมชน เช่นที่ชาวบ้านบางคนรู้สึกต่ออุบายดีลละห์ เปลี่ยนมาเป็นความวางใจ เมื่อพูดเรื่องเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน คือ ความเป็นอิสลามิกชนกับการอ่านอัลกุรอาน

กรรมการมัสยิดและผู้ปกครองบางคนเคยได้ยินและสนใจการเรียนกิริออาตี แต่ไม่รู้วิธีสอน เมื่ออุบายดีลละห์ที่พอมีประสบการณ์การสอนกิริออาตีมาก่อนในชุมชนบ้านเกิด แม้จะยังไม่มีความสามารถถึงขั้นอบรมผู้สอนก็ตาม แต่อุบายดีลละห์ก็มีเพื่อนครูสอนศาสนาหลายคนที่สามารถเป็นวิทยากรอบรมการสอนกิริออาตีได้

ครอบครัวพึงใจ

“ดีใจที่มีการสอนกิริออาตี ลูกจะได้ไม่มีเวลาทำเรื่องไร้สาระ หรือไปดูโทรทัศน์ จะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น” (นายซูเฟียน เดจิ)

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เรื่องการเปลี่ยนแปลงในลูกหลานที่มาเรียนกิริออาตี ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า ลูกของตนเองมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาดตามเวลา การ

อ่านอัลกุรอานที่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด

“ดีใจที่ลูกได้เรียนกีรออาตี เด็กรู้จักแบ่งเวลามากขึ้น พอถึงเวลาที่จะต้องไปเรียน ลูกก็จะกลับมาอาบน้ำแต่งตัวแล้วก็ไปสียิต หลังจากที่ได้เรียนกีรออาตีมา 1 เดือน รู้สึกลูกมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น ได้ไปละหมาดที่มัสยิด 2 ช่วงเวลาทุกวัน” (นายอาแซ สะอู และนายฮัมซะ สะระวอ)

นอกจากนี้ ยังเห็นได้ชัดว่า โครงการนี้ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ แต่ละวันหลังเรียนจบแล้ว ผู้ปกครองต้องช่วยติดตามความก้าวหน้าการอ่านอัลกุรอานของลูกๆ นางรอปีอะ อุเซ็ง บอกด้วยความภูมิใจว่า “ตอนนี้ลูกสอนเราได้แล้ว บางคำที่เราออกเสียงไม่ถูก ลูกจะบอกว่า คำนี้ต้องอ่านแบบนี้ แบบนี้”

“

ดีใจที่ลูกได้เรียนกีรออาตี เด็กรู้จัก
แบ่งเวลามากขึ้น พอถึงเวลาที่จะต้องไป
เรียน ลูกก็จะกลับมาอาบน้ำแต่งตัวแล้ว
ก็ไปสียิต หลังจากที่ได้เรียนกีรออาตีมา
1 เดือน รู้สึกลูกมีการเปลี่ยนแปลง
ในทางที่ดีขึ้น เช่น ได้ไปละหมาดที่มัสยิด
2 ช่วงเวลาทุกวัน

”

ดอกผลที่วัดได้

แม้โครงการบัณฑิตอาสาจะให้เวลาบัณฑิตทำงานในชุมชนนานถึง 1 ปี แต่พิจารณาเวลาทำงานต่อสัปดาห์แล้ว ถือว่า อุภัยติลลหะห์ หาแว มีเวลาทำงานให้โครงการ “การสอนกิริยาที่ดีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพองเม็ง” นี้ไม่มากนัก เพราะเขาใช้เวลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ช่วยงานส่งเสริมสุขภาพที่ โรงพยาบาลรามัน ตลอดช่วงอายุ 1 ปี ของโครงการ ทั้งนี้ มิได้เพราะการร้องขอ หรือเรียกร้องจากโรงพยาบาลแต่อย่างใด หาก อุภัยติลลหะห์ เห็นเป็นโอกาสที่ตนจะได้ใช้ความรู้ในฐานะที่เรียนจบประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล และมีทักษะแตกฉานภาษามลายูถิ่น จึงสามารถทำหน้าที่อธิบายความรู้ด้านสุขภาพให้ผู้มารับบริการสุขภาพฟัง หรือแปลภาษาให้กับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่อาจไม่สนัดภาษามลายูถิ่นได้ด้วย

อุภัยติลลหะห์ทำงานทั้งที่ รพ.รามัน และงานโครงการฯ ในชุมชน แต่เขาก็สามารถขับเคลื่อนโครงการร่วมกับคณะกรรมการมัสยิด และคณะผู้สอนจิตอาสาได้เป็นอย่างดี เห็นได้ว่าโครงการนี้ไม่เพียงสามารถริเริ่มการสอนกิริยาที่ดีขึ้นได้ในชุมชน จากจุดที่คนในชุมชนไม่รู้จักเลยว่า กิริยาดีนั้นเป็นอย่างไร ก่อนจบการทำงาน 1 ปี ของโครงการบัณฑิตอาสา อุภัยติลลหะห์ยังได้ประเมินความพึงพอใจของชุมชน และผู้ปกครองที่มีต่อโครงการฯ นี้ด้วย

อ่านได้ดี ...อ่านได้จริง

“เรียนกิริออาตีมาหนึ่งเดือน ลูกมีการอ่านที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก
อ่านพยัญชนะได้ชัดเจนและคล่องขึ้น พอกลับมาถึงบ้านก็ให้ลูกอ่านให้ฟังก่อน
เป็นการสอบถามว่าลูกได้เรียนแล้ว อ่านได้หรือไม่ในหน้าที่ได้เรียนมา”

(นายอาชิ กะตะแซ)

“อยากให้ลูกเรียน เพราะเวลากลางคืนลูกไม่ได้ทำอะไร

ก็เลยส่งมาเรียน กลัวลูกอ่านอัลกุรอานไม่ได้

หลังจากได้มาเรียนกิริออาตีแล้ว เวลากลับถึงบ้านก็ลองให้ลูกอ่านหน้าที่เรียนมา
ลูกอ่านได้คล่อง จึงเห็นว่าเรียนกิริออาตี ทำให้เด็กอ่านได้เร็วกว่าเรียนแบบเดิม”

(นายลาเตะ ปาโระ)

นางรอปี๊ะ อุเซ็ง มีทั้งลูกสาวและหลานสาวเรียนกิริออาตีด้วยกัน 3 คน กล่าวว่า
“เด็กๆ ปรับตัวง่าย แม้เคยเรียนแบบเดิมมาก่อนบ้างก็ไม่สับสน เรียนแบบใหม่ สนุกสนาน
แข่งขันกัน ทำหาย เด็กอยากเรียน ไม่ต้องบังคับเหมือนเก่า พอใกล้เวลาไปเรียนจะอาบน้ำ
แต่งตัวเอง โดยไม่ต้องเตือน”

เหมือนปลดหนี้เป็นล้านออกจากอก

“ลูกมีการเปลี่ยนแปลงเยอะ มีความกระตือรือร้น กลับมาถึงบ้านก็อ่านหนังสือต่อ

รู้สึกดีใจมากที่มีการสอนกิริออาตี โดยเฉพาะในช่วงหัวค่ำ

จากเมื่อก่อนต้องบอก ต้องเรียกทุกวัน คนนี้จะกินข้าว อีกคนจะดูทีวี

พ่อแม่ก็จะละหมาด.....วุ่นวายกันมาก

แต่พอมารเรียนกิริออาตี รู้สึกอึดอัดเหมือนได้ปลดหนี้เป็นล้านออกจากอก”

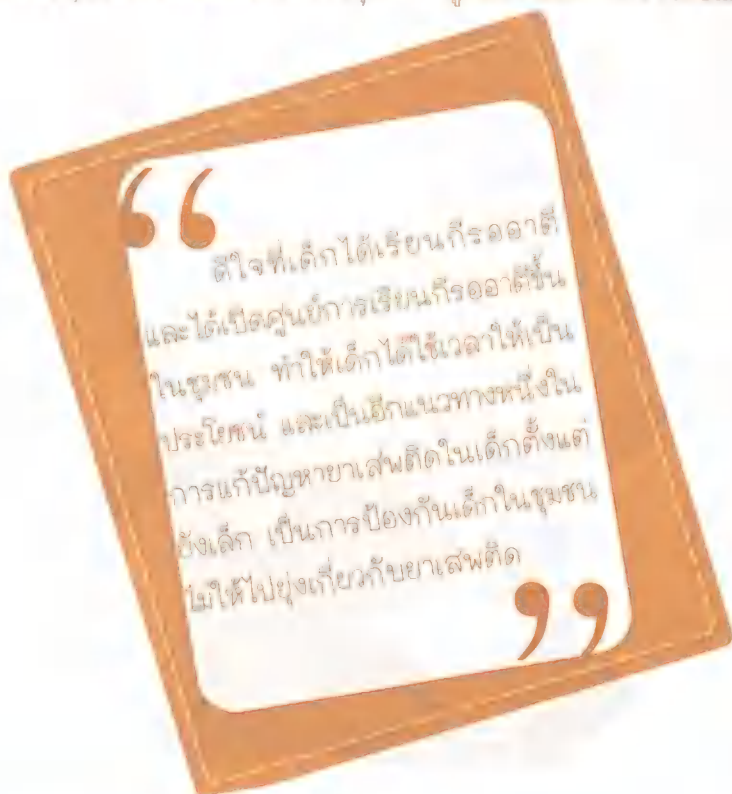
(นาย ยูลกีฟลี ฮูเซ็ง)

สภาพสังคมรอบตัวทุกวันนี้ ที่เต็มไปด้วยสื่ออัยยุ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่พ่อแม่ต้องรัดตัวกับการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เด็กและวัยรุ่นสมัยนี้ จึงเติบโตด้วยความห่างเหินจากการดูแลอบรมจากผู้ใหญ่ พ่อแม่ทุกวันนี้จึงเต็มไปด้วยความกังวล เกรงว่าลูกจะเข้าไปพัวพันกับอบายมุข.....แม้จะเชื่อว่าศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่ดี แต่ทำอย่างไรให้ลูกเข้าใจและสนใจศาสนาได้นั้น เป็นโจทย์ใหญ่สำหรับทุกครอบครัว

“จิตใจที่เด็กได้เรียนกิริยาอาติ และได้เปิดศูนย์การเรียนรู้กิริยาอาติขึ้นในชุมชน ทำให้เด็กได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหายาเสพติดในเด็กตั้งแต่ยังเล็ก เป็นการป้องกันเด็กในชุมชนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

“ปัจจุบันนี้ถ้าผู้ปกครองในชุมชนไม่ดูแลเอาใจใส่เด็กตั้งแต่เล็กๆ อนาคตก็อาจจะหาเด็กที่จะมาเป็นผู้นำทางศาสนาในชุมชน หรือตัวแทนชุมชนที่ดีค่อนข้างลำบาก แล้วจะมีใครมาแทนผู้นำศาสนาคนปัจจุบันที่ในวันจะแก่ขราลงไปทุกที” (ครูสอนกิริยาอาติ ในบ้านพอแม้ง)

บัณฑิตอาสา กับ 1 ปีในชุมชน

เป้าหมายหนึ่งของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ การฝึกบัณฑิตอาสาให้เรียนรู้กระบวนการงานพัฒนาชุมชน ซึ่งโครงการฯ เชื่อว่า บัณฑิตอาสาจะเรียนรู้ได้ดีในต่างถิ่น จึงมีนโยบายประการหนึ่งว่าจะส่งบัณฑิตอาสาไปลงพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ท้องถิ่นบ้านเกิดของบัณฑิตอาสา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นตน

สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาเลือกพื้นที่ให้บัณฑิตอาสาไปทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัด ทางโครงการฯ เห็นว่า การใช้ฐานโรงพยาบาลในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นจุดเริ่มการทำงาน จะช่วยให้บัณฑิตอาสา มีสถานภาพที่เป็นกลางก่อนเริ่มเข้าทำงานในชุมชน อีกทั้งได้อาศัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นช่องทางเข้าทำงานกับชุมชนได้ด้วย

โครงการการสอนกิริยาอาติสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็งนี้ มีข้อเด่น คือ เป็นโครงการที่บัณฑิตอาสาพัฒนาพร้อมกับชุมชน ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด และชุมชนสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ แม้สิ้นสุดระยะเวลา 1 ปี ของโครงการบัณฑิตอาสาแล้ว อุบัยติลละห์ หาแว มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้เกิดความสำเร็จนี้ ซึ่งน่าสนใจว่า บนเส้นทาง 1 ปีเต็มของโครงการฯ เขาได้พบและผ่านอะไรมาบ้าง

66

ทางโครงการฯ เห็นว่า การใช้ฐาน
โรงพยาบาลในท้องถิ่นๆ เป็นจุดเริ่ม
การทำงาน จะช่วยให้บัณฑิตอาสา
มีสภาพที่เป็นกลางก่อนเริ่มเข้าทำงาน
ในชุมชน อีกทั้งได้อาจารย์ อาสาสมัคร
สาธารณสุข (อสม.) เป็นช่องทางเข้าทำงาน
กับชุมชนได้ด้วย

99

อภัยดิษฐ์ หาด

คนไม่ช่างพูด กับการทำงานชุมชน

อุทัยดิศละห์มีภูมิหลังที่น่าสนใจ จากบัณฑิตปริญญาตรี สาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา ตามด้วย ประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา เมื่อเข้าร่วมโครงการ บัณฑิตอาสา พื้นที่อำเภอรามัน อุทัยดิศละห์ เริ่มต้นงานที่โรงพยาบาลได้อย่างกลมกลืน โดยช่วยงานด้านส่งเสริมสุขภาพสัปดาห์ละ 3 วัน และทำงานในชุมชนในวันที่เหลือ รวมทั้งช่วงเย็นของทุกวันด้วย

บุคลิกภายนอก อุทัยดิศละห์ ดูจะเป็นคนช่างเจรจา แต่เจ้าตัวกลับยอมรับว่า ลีๆ ตนเป็นคนไม่ชอบการเข้าสังคม ไม่ช่างพูดเอาเสียเลย เวลาต้องยืนหน้ากลุ่มคนในบทบาทที่ตนต้องพูดนั้น หลายครั้งรู้สึกอับจนถ้อยกระตือรือร้นที่จะพูดเลยทีเดียว ขณะที่งานโครงการ บัณฑิตอาสา เป็นงานที่ต้องพูดคุย ต้องประสาน ต้องดำเนินการประชุมฯ

การช่วยงานที่โรงพยาบาลทำให้มีโอกาสรู้จักกับ อสม. และคนในชุมชนจำนวนหนึ่งที่มาโรงพยาบาล ประกอบกับการศึกษาข้อมูลเอกสารที่มีในโรงพยาบาล และที่หาได้จากแหล่งอื่นๆ หรือจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในห้องส่งเสริมสุขภาพที่รับผิดชอบหมู่ที่ 4 บ้านพอแม้ง จนพอเข้าใจวิถีชีวิต ตลอดจนสถานการณ์ด้านสุขภาพของคนในชุมชนเป้าหมาย ทำให้ได้มีประเด็นไปพูดคุยกับคนในชุมชนได้ดีขึ้น

“

อุบัยดีลละห์ พบว่า กลยุทธ์หนึ่งที่จะ
สร้างการยอมรับของคนในชุมชนได้ดี คือ
การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนทุก
ครั้งที่มีโอกาส ถือเป็นการแนะนำตัว และ
ได้ใช้โอกาสนี้สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบๆ
ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมของคนในชุมชน
ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น
มัสยิด ร้านขายของชำ ร้านน้ำชา ปิ้งน้ำมัน
และสนามฟุตบอล เป็นต้น

”

ใช้เรื่องสุขภาพเป็นสื่อ เข้าหาชุมชน

เริ่มด้วยเรื่องสุขภาพ อุบัยดิลละห์ เข้าช่วยทำงาน อสม. บ้านพอแม็ง เป็นการเปิดตัวเองกับชุมชน และเริ่มเข้าพบปะกับแกนนำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม โดยการไปละหมาดที่มัสยิด และเข้าไปทักทายด้วยรอยยิ้ม และทำตัวเป็นกันเอง พูดจานอบน้อมถ่อมตน เวลาอยู่กับคนในชุมชน

อุบัยดิลละห์ พบว่า กลยุทธ์หนึ่งที่จะสร้างการยอมรับของคนในชุมชนได้ดี คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส ถือเป็นการแนะนำตัว และได้ใช้โอกาสนี้สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบๆ ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมของคนในชุมชนตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมัสยิด ร้านขายของชำ ร้านน้ำชา ปั้มน้ำมัน และสนามฟุตบอล เป็นต้น

ชุมชนขานเมือง....ต่างคนต่างอยู่

ขณะที่ อุบัยดิลละห์ กังวลกับความไม่ซ่งพุดของตัวเองในการพุดคุยกับชาวบ้าน แต่ชาวบ้านเอง ก็เห็นข้อท้าทายในการทำงานชุมชนที่นี้ต่างออกไป นางรอปี๊ะ อุเซ็ง ชาวบ้านพอแม้ง กล่าวถึงชุมชนตนเองว่า “ที่นี้ บัณชิตอวลาต้องทำงานหนักมาก ที่จะเชิญให้คนมารวมกัน เพราะคนที่นี้อยู่กันเหมือนชุมชนเมือง คือ ต่างคนต่างอยู่ ปิดบ้านตลอด การทำให้เกิดโครงการฯ นี้ขึ้นมาได้ อย่างได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน ถือว่าเป็นผลงานที่ใช้ได้ทีเดียว”

การทำโครงการกับชุมชนกึ่งเมืองเช่นนี้ การหาประเด็นร่วมที่ต่องใจคนส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน การเรียนกิริอาตานิ ถือว่า เกิดขึ้นถูกกาลและเทศะเป็นอย่างดี กล่าวคือ หากมาทำโครงการก่อนหน้านี้ หรือหลังจากนี้ อาจเกิดขึ้นลำบากและไม่สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นได้เช่นนี้

อุปสรรค คือ พลัง

นอกจากปัญหาความไม่ซ่งคนซ่งพุดของอุบัยดิลละห์ ที่เจ้าตัวรู้สึกว่าเป็น ก้าแพงสำคัญที่ต้องข้ามผ่านในการทำงานโครงการนี้ เรื่องสถานการณ์ความรุนแรง ในพื้นที่รามัน ก็มีผลต่อการทำงานของตนเช่นกัน แม้บ้านเกิดของอุบัยดิลละห์จะอยู่ที่ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ไม่ไกลจากพื้นที่โครงการฯ ใน อำเภอ รามัน จังหวัดยะลาที่นี้ แต่ตน ก็อดกังวลไม่ได้ ซึ่งต่างจากที่บ้านเกิด ที่แม้จะได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบเช่นกัน แต่ในมายอที่ตนเติบโตมา ตนพอรู้ว่า ที่ไหนไปได้ ที่ไหนไม่ควรไป

66

โดยไม่ทันรู้ตัว อุบัติลละห์
เริ่มมองชุมชนด้วยทัศนคติที่ต่างไปจาก
เดิม คือ เห็นเป็น "หมู่บ้านที่เราอยู่
เป็นหมู่บ้านของเราเอง" การเข้า - ออก
ชุมชนจึงไม่ต้องกังวลเรื่องเวลากลับอีก
ต่อไป

99

บันทึกที่ตออาครา

มนาววิทยาลัยศรีนครินทร์

อุบัยดิลละฮ์เริ่มต้นมาชุมนุมกับกลุ่ม และใช้เวลาร่วมเดือน กว่าจะกล้าเข้าไปในชุมชนด้วยตัวเองตามลำพัง แม้จะพอเพียงบ้างนิดๆ แต่ก็รู้สึกกลัวที่พักซึ่งอยู่ในตัวอำเภอรามีน ตั้งเป็นเวลา ๓ - ๕ โมงเย็น พอเขาเริ่มคุ้นเคยกับคนในชุมชนบ้าง พอเริ่มมาทำนกอียะ เมื่อถึงการหางานในเดือนที่ ๔ และ ๕ ของโครงการฯ โดยไม่ทันรู้ตัว อุบัยดิลละฮ์เริ่มมองชุมชนด้วยทัศนคติต่างไปจากเดิม คือ เห็นเป็นบ้านที่เราอยู่ เป็นหมู่บ้านของเราเอง การเข้าออกชุมชนจึงไม่ต้องกังวลเรื่องอะไรอีกต่อไป จากบ้านที่มักต้องรีบกลับก่อน ๕ โมงเย็น กลายเป็นสามารถอยู่ร่วมประจักษ์กับคณะทำงานโครงการฯ ในชุมชนได้รวดเร็วขึ้น

ความรู้สึกอีกข้อขัดข้องในการเข้าพูดคุยกับผู้คนที่เป็นเหมือนอุปสรรคในช่วงแรกของโครงการฯ ก็คือ ไปสลับไป ในพลัดมือทั้งโหนดต่อ สานและทอขึ้นตั้งหัตถกรรมวิสาหกิจสู่เป้าร่วมกัน คือ การขับเคลื่อนให้เด็กบ้านพอเพียงได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบอิสลามอย่างสำคัญสำหรับมุสลิมทุกคน คือ การอ่านอัลกุรอานได้

ภาคผนวก

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. มะยุโษะ สะมะลอ
2. ฮาป้อเสาะ สะมะลอ
3. รอป้อ๊ะ อูเซ็ง
4. ด.ญ. นุรฮายาตี วาแวนี
5. ด.ญ. นูลลณี อูเซ็ง
6. รุฮานา สุดามิง
7. แวปาตีเมาะ เจะปูเตะ
8. อุบัยดิลละห์ หาแว

บันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึก

ชุมชนบ้านพอแม้ง กัม

การจัดการเรียนรู้ ‘กිරออาตี’

กิริออาตี คือ การจัดการเรียนการสอนให้เยาวชนมุสลิมตัวน้อย ๆ สามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในเนื้อหาสำคัญของอัลกุรอาน ซึ่งเปรียบได้ดัง ‘ธรรมนูญชีวิต’ ของอิสลามิกชนเลยทีเดียว

แต่ด้วยการจัดการเรียนการสอนในแบบกิริออาตีอยู่นอกเหนือระบบการศึกษาทั่วไป แต่ละชุมชนจึงต้องจัดการกันด้วยตัวเอง จึงยังไม่ได้ขยาย-หญิงมุสลิมไม่น้อยขาดโอกาสสำคัญนี้ เช่นเดียวกับชุมชนบ้านพอแม้ง ตำบลกาญจนาบอเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

จนกระทั่ง **อุบัยดิลละห์ หาแว บัณฑิตอาสา ม.อ.** เข้าไปสานฝันอันยิ่งใหญ่ของชุมชนนี้จนประสบผลสำเร็จ ด้วยอาศัยจุดเด่นของการเป็น ‘คน’ ช่างประสานงาน เต็มเต็มส่วนที่ขาดหายด้วยทรัพยากรจากภายนอก จนสามารถสร้างครูผู้สอนกิริออาตีได้มากกว่า 40 คน ที่สามารถขยายการจัดการเรียนการสอนกิริออาตีไปได้ถึงสองหย่อมบ้าน แก่เด็กมัธยมวัยคน

เรื่องทั้งหมดเป็นอย่างไร ติดตามได้ในเล่ม

ชุมชนบ้านพอแม้ง

กัม

การจัดการเรียนรู้ 'กือรออาตี'

สถาบันวิจัยและพัฒนา
สุโขทัย (วพส.)